

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
21 december 2004

Ons kenmerk
HO/AME/2004/59079

Uw brief van
26 november 2004

Onderwerp
Lijst van vragen

Hierbij zend ik u de antwoorden op de schriftelijke vragen van de Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over mijn brief van 28 oktober ter aanbieding van 'Kennis in Kaart'.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(Mark Rutte)

Beantwoording vragen Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over 'Kenniss in Kaart' aangeboden per brief van 28 oktober 2004.

- | Nr | Vraag en antwoord | Blz
van | tot |
|----|---|------------|-----|
| 1. | <p>Vraag: Kan nog eens worden toegelicht wat precies de bedoeling is van "Kenniss in Kaart" en hoe deze gegevens zich verhouden tot andere rapportages vanuit de branche en de instellingen?</p> <p>Antwoord: "Kenniss in Kaart" bevat indicatoren die de voortgang weergeven die wordt geboekt met de ambities die zijn uiteengezet in het HOOP. "Kenniss in Kaart" doet dit op twee niveau's, op het landelijke niveau en waar dat mogelijk is op het niveau van instellingen. De bedoeling hiervan is, om met de instellingen te kunnen bespreken wat zij nu al bijdragen aan de HOOP-ambities en wat zij in de toekomst kunnen bijdragen.</p> <p>Het is de bedoeling, "Kenniss in Kaart" stapsgewijs te verbeteren. Zo zullen in een volgende editie zeker ook indicatoren over de kwaliteit en kwantiteit van het universitaire onderzoek worden opgenomen.</p> <p>Het verschil met andere rapportages vanuit de branche en de instellingen is, dat die rapportages zich niet richten op de HOOP-ambities. Voor zover mogelijk zijn voor "Kenniss in Kaart" gegevens uit die andere rapportages gebruikt. Voor een deel komen de gegevens echter ook uit andere bronnen, omdat de rapportages vanuit de branche en de instellingen deze gegevens niet bevatten. De HBO-raad heeft voorgesteld om sectorindicatoren te gebruiken, waarover de sector een hoofdlijnenakkoord met OCW zou kunnen sluiten.</p> | 0 | |
| 2. | <p>Vraag: Bent u van mening dat het verstandig is dat het departement zelf deze rapportage uitbrengt?</p> <p>Antwoord: Ja. Het voornaamste doel van "Kenniss in Kaart" is het bestuurlijke gesprek met de instellingen te initiëren over wat zij kunnen bijdragen aan de HOOP-ambities. Het departement is mijn uitvoerende apparaat wat betreft deze ambities, en is daarom naar mijn mening de meest aangewezen partij om de eerste rapportage uit te brengen.</p> | 0 | |
| 3. | <p>Vraag: Wat is precies de status van de indicatoren die worden gebruikt en hoe kan worden gewaarborgd dat sprake is van valide indicatoren van de achterliggende ambities/begrippen?</p> <p>Antwoord: De status van de indicatoren is dat ze getrouw zijn overgenomen uit de onderliggende bronnen, al dan niet na verdere bewerking of aggregatie. De indicatoren zijn geselecteerd uit de informatie die beschikbaar was, met het oog op de in het HOOP uitgesproken ambities, maar ze hebben niet de pretentie dat ze de enig juiste indicatoren zijn voor die ambities. Ze zijn naar mijn mening valide omdat ze iets zinvols zeggen van die ambities.</p> | 0 | |
| 4. | <p>Vraag: Kunt u een nadere onderbouwing geven van de gehanteerde systematiek om te komen tot de ranking van hogescholen?</p> <p>Antwoord: de hogescholen en universiteiten zijn in de tabellen gerangschikt in opklimmende of afnemende volgorde van de cijfers over het onderwerp van de betreffende tabel. Waar meer jaren werden weergegeven is gerangschikt naar de cijfers van het laatst gegeven jaar. Daardoor ontstaat meer inzicht in de spreiding van het gegeven over de instellingen dan (bijvoorbeeld) met een alfabetische</p> | 0 | |

rangschikking.

5. **Vraag:** Hoe verhoudt deze systematiek zich tot de methodiek van Elsevier? 0
- Antwoord:** De methodiek en de intentie van het maandblad Elsevier in haar themanummers over Hoger Onderwijs verschilt zeer van de basis van "Kennis in Kaart". De special "De beste studies" is gebaseerd op een enquête onder studenten van veelgekozen opleidingen naar de kwaliteit van hun eigen opleiding en een enquête onder hoogleraren over hun oordeel over de beste universitaire opleidingen op hun vakgebied. Op grond daarvan wijst Elsevier de beste universiteit en hogeschool aan. In "Kennis in Kaart" wordt een beeld gegeven van verschillende aspecten van het HO met het oog op de HOOP-ambities.
6. **Vraag:** Hoe wordt de feitelijk gepresenteerde informatie van "Kennis in Kaart" omgezet in beleidsinformatie; welke lessen worden eruit getrokken? Wat is het beleids- en/of bekostigingsvervolg op de conclusies uit het rapport "Kennis in Kaart"? 0
- Antwoord:** In bestuurlijk gesprek met de instellingen en met de koepelorganisaties kan worden vastgesteld in hoeverre de huidige situatie, die met deze indicatoren wordt gemeten, afwijkt van de HOOP-ambities, en welke beleid van de instellingen of van de overheid nodig is om de ambities te realiseren. Het is niet mijn bedoeling om aan dit beleidsvervolg ook algemene bekostigingsconsequenties te verbinden.
7. **Vraag:** Is het correct dat na het verschijnen van het rapport door ambtenaren contact is opgenomen met 'laag' scorende instellingen om deze waardering te nuanceren? 0
- Antwoord:** Nee, ambtenaren hebben geen contact opgenomen met laag scorende instellingen. Na het verschijnen van krantenartikelen hebben instellingen contact opgenomen met het departement. Daarbij is door departementsambtenaren aangegeven dat de feiten in de media kloppen maar dat de interpretatie ervan niet voor rekening van OCW is.
8. **Vraag:** De vormgeving van "Kennis in Kaart" is blijkbaar gebaseerd op de nieuwe huisstijl van het ministerie. Kan dit niet soberder, mede in relatie tot de hoeveelheid lege bladzijden? 0
- Antwoord:** Ja, dit kan soberder. De vormgeving van "Kennis in Kaart" sluit echter aan bij de vormgeving van het HOOP. Bij die vormgeving hoort, dat paragrafen op een rechterpagina beginnen. Dit heeft tot gevolg dat er 9 lege bladzijden zijn ontstaan. Die lege bladzijden leiden niet tot verhoging van de druk- en ontwerpkosten. De belangrijkste kostenpost in het ontwerp bestaat uit het maken van goed leesbare grafieken.
9. **Vraag:** In hoeverre zijn de gegevens in deze tweede rapportage wel compleet; is het geen rapportage in wording waarbij de gegevens minder pretentief worden neergezet? 9
- Antwoord:** "Kennis in Kaart" is inderdaad een document in ontwikkeling, zoals in de inleiding wordt gesteld. Op verschillende plaatsen in het document wordt aangegeven, dat de beschikbare informatie nog niet volledig is om een voldoende beeld te krijgen van de realisering van bepaalde ambities, en wordt tevens aangegeven wat gedaan zal worden om tot een beter beeld te komen.

10. **Vraag:** Waarom zijn lectoren in het hoger beroepsonderwijs (hbo) te vergelijken met deeltijddocenten in het wetenschappelijk onderwijs (wo) die ook een aanstelling in het bedrijfsleven hebben? 13

Antwoord: De lectoren in het hbo werken enerzijds in het hbo-onderwijs én onderhouden anderzijds kennis van en betrokkenheid met een bepaald deel van de beroepspraktijk. In die zin zijn zij vergelijkbaar met deeltijddocenten in het wo die ook een baan in het bedrijfsleven hebben.

11. **Vraag:** Waarom zal de ontwikkeling van het aantal lectoren gehanteerd worden als graadmeter voor de bijdrage van het hbo aan de kennissamenleving, gegeven het feit dat dit een input- en geen outputmaatstaf is? Aan welke andere graadmeters wordt gedacht? 13

Antwoord: De ontwikkeling van het aantal lectoren in het hbo kan als graadmeter worden gebruikt voor de bijdrage van het hbo aan de kennissamenleving, omdat "bijdragen aan economie en samenleving" en een "grotere betrokkenheid van bedrijfsleven en werkveld bij onderwijs en onderzoek" expliciete doelstellingen zijn van het instellen van de hbo-lectoraten en kenniskringen. De andere doelstellingen zijn: verbeteren van de positie van het hbo in de kennisinfrastructuur door samenwerking met andere instellingen (ook in het buitenland) en het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Bij een evaluatie in 2003 bleek dat 85 tot 90 % van de streefwaarden voor deze doelstellingen was gehaald. Er wordt momenteel niet gedacht aan andere graadmeters voor de bijdrage van het hbo aan de kennissamenleving.

12. **Vraag:** Kunnen de aantallen afstuderenden en reeds afgestudeerden in bèta en techniek in hbo en wo worden afgezet tegen de werkloosheids- en werkgelegenheidscijfers van deze groepen? 14

Antwoord: Directe cijfers over de werkgelegenheid kunnen niet worden gegeven, maar het arbeidsmarktperspectief kan wel worden afgeleid uit de bestemming van de afgestudeerden, die met de Hbo-monitor en de Wo-monitor anderhalf jaar na afstuderen worden gemeten. In onderstaande tabel zijn de meest recente gegevens over de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerden betreffen de afgestudeerden uit 2001/2002 weergegeven, en vergeleken met het werkloosheidspercentage van de totale beroepsbevolking.

	Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerden 2001/2002				Beroepsbevolking % werkloos
	bestemming gediplomeerden (%)				
	studie	betaald werk	werk- zoekend	overig	
hbo-Techniek	20	73	4	3	6
wo-Techniek	2	94	3	1	4
wo-Natuurweten- schappen	6	86	6	2	6

Bron: ROA (*Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2003. Statistische Bijlage*)

13. **Vraag:** Is het arsenaal jonge wetenschappers naar verwachting voldoende om de gevolgen van vergrijzing onder wo-personeel op te vangen? 17

Antwoord: ongeveer 17% van het wetenschappelijk personeel bestaat uit Assistenten in Opleiding (promovendi). Het merendeel, ongeveer 2/3 van de groep, is tussen de 25 en 30 jaar oud. De totale leeftijdsgroep van het wetenschappelijk personeel tussen de 55 en 65 jaar is van vergelijkbare omvang en de leeftijdsgroep tussen de 50 en 55 jaar oud heeft tweederde van die omvang. De AIO-groep vormt bij uitstek de rekruteringsbasis voor de aanvulling van vertrekkend wetenschappelijk personeel. Numeriek is er voldoende arsenaal aan jonge wetenschappers om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen. Dit laat onverlet dat er zich bij specifieke opleidingen en functieniveaus problemen kunnen (gaan) voordoen.

14. **Vraag:** Zijn er gegevens beschikbaar over internationale niveau-/kwaliteitsverschillen, aangezien figuur 6 een internationale vergelijking tussen percentages buitenlandse studenten bevat? 19

Antwoord: met figuur 6 wordt geen uitspraak gedaan over internationale niveau- en kwaliteitsverschillen. Volgens internationale afspraken (in het kader van het Bologna-proces) streven de Europese landen er naar dat de niveaus van de opleidingen naar elkaar toegroeien. Gegevens over huidige feitelijke verschillen in niveau en kwaliteit zijn niet beschikbaar.

15. **Vraag:** Als de nationaliteit van studenten niet bekend is, hoe kan dan worden bepaald hoeveel studenten uit Europese Unie (EU) en niet-EU landen er zijn en hoe daar in de financiële ramingen mee om wordt gegaan? 20

Antwoord: de nationaliteit van een student is bij zijn instelling wel bekend omdat elke student zich bij inschrijving moet legitimeren. Voor het Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (CRIHO) wordt de nationaliteit niet opgevraagd bij de instellingen, maar door koppeling met de Gemeentelijke Bevolkingsadministratie (GBA). Die koppeling levert een tamelijk omvangrijke categorie 'onbekend' op. Op het ogenblik speelt de nationaliteit geen rol in de bekostiging, maar wel bij de vaststelling van het collegegeld, wat binnen de instelling gebeurt. Als in de toekomst de nationaliteit een rol speelt in de bekostiging, zal de instelling kunnen bepalen of een student op grond van nationaliteit voor bekostiging in aanmerking komt, en de accountant kan dat controleren. Voor ramingen van de effecten van de toekomstige bekostiging brengt de categorie 'onbekende nationaliteit' in het CRIHO inderdaad een onzekerheid met zich mee, maar elke raming bevat nu eenmaal onzekerheden.

16. **Vraag:** Hoe ligt het percentage studenten in het hoger onderwijs (ho) dat via uitwisselingsprogramma's in het buitenland studeert in vergelijkbare landen in de EU, de Verenigde Staten en Australië? 21

Antwoord: Het aantal Nederlandse ho-studenten dat via een uitwisselingsprogramma in het buitenland studeert bedroeg in 2002 bijna 6.000, dat komt overeen met ruim 1% van het totale aantal ho-studenten. Er zijn daarnaast studenten die hun studie in het buitenland zelf regelen zodat de totale uitgaande mobiliteit hoger is; in 2000/2001 bedroeg deze voor Nederland 2,3%.

In de ons omringende EU-landen varieert dit percentage van 1,2 (Verenigd Koninkrijk) tot 3,2 (Denemarken). In een aantal kleine landen is dit aandeel veel groter: Ierland 9,2%; IJsland 23,8%; terwijl van alle ho-studenten uit Luxemburg tweederde in het buitenland studeert. In Australië (0,6%) en de Verenigde Staten (0,2%) is het aandeel relatief zeer gering (gegevensbron: Bison Monitor 2003)

17. **Vraag:** Bestaan er helemaal geen internationale vergelijkingen van instellingen voor hoger onderwijs of bestaat er alleen maar geen vergelijking van 'centres of excellence'? Kunnen, voor zover beschikbaar, de resultaten van internationale vergelijkingen worden getoond? 22

Antwoord: Zoals aangegeven in "Kennis in Kaart" 2005 zal in kader van de CHEPS-HO-monitor worden onderzocht hoe een internationale vergelijking van onderwijs mogelijk is, en hoe excellentie in internationaal verband geïdentificeerd kan worden. Uitgangspunt is een systeem van vergelijking tot stand te brengen dat breed erkenning heeft. Dergelijke vergelijkingen zijn er nu nog niet. Wat betreft de excellente universitaire onderzoekscentra is in "Kennis in Kaart" bedoeld op de vergelijking van citatiescores vervaardigd in opdracht van de Europese Commissie. Ranking van Europese universiteiten naar citatiescore, ontleend aan het 'Third European Report on Science & Technology Indicators 2003' vervaardigd in opdracht van de Europese Commissie.

		% boven het wereldgemiddelde
UK	University of Cambridge	65
UK	University of Oxford	48
NL	Eindhoven University of Technology	40
D	Technical University of Munich	40
UK	University of Edinburgh	35
D	University of Freiburg	34
D	University of Karlsruhe	34
NL	University of Twente	34
NL	Erasmus University Rotterdam	32
D	University of Heidelberg	32
F	University of Strasbourg	32
B	Université Cathol. Louvain-la-Neuve	30
SF	University of Helsinki	29
UK	University of London	29
NL	University of Amsterdam	25
NL	Leiden University	25
NL	Delft University of Technology	24
DK	Technical University of Denmark	24
D	University of Stuttgart	24
NL	Free University Amsterdam	22
S	Karolinska Institutet	22
B	University of Antwerp	20

Via internet zijn meer universitaire ranglijsten te vinden, zelfs op wereldniveau. Verschillende indicatoren met verschillende wegen worden daarbij gehanteerd. Deze ranglijsten worden door universiteiten nogal eens aangehaald. Officiële erkenning hebben deze rankings echter niet.

18. **Vraag:** Kunnen de beschikbare internationale ranglijsten van onderzoeksinstituten aan de Kamer voorgelegd worden? Hoe scoren Nederlandse en Europese instellingen mondiaal? Hoe verhouden de onderzoeksscores van universiteiten zich tot de kwaliteit van het onderwijs: betekent goed onderzoek ook goed onderwijs of is er juist een trade-off? 22

Antwoord: Wat betreft het eerste deel van de vraag wordt verwezen naar het antwoord bij vraag 17.

In 2003 is door het ministerie als benchmark van onderwijs en onderzoeksscores (zoals vastgelegd in de VSNU-visitaties) gekeken of er op instellingsniveau een helder systematisch verband is tussen onderwijs en onderzoekskwaliteit. Dit bleek niet het geval. Er zijn instellingen die hoog scoren met onderzoek en minder met onderwijs en andersom maar dat is zeker geen algemeen beeld. Wel is het zo dat hoog scoren op

zowel onderzoek als onderwijs niet voorkomt.

19. **Vraag:** Kan worden uitgelegd waarom tabel 17 'Percentage excellente en onvoldoende scores op deelaspecten bij onderwijsvisitaties per hogeschool volgens visitaties van 1998 t/m 2003' en tabel 18 'Percentage excellente en onvoldoende scores op deelaspecten per universiteit volgens per opleiding de meest recente visitatie (1996 - 2003)' goede weergaven van de geleverde kwaliteit zijn? 22
- Antwoord:** met tabel 17 en 18 wordt niet beoogd een alles omvattende uitspraak te doen over de kwaliteit van het onderwijs per instelling. Op pagina 22 in "Kennis in Kaart" wordt het belang aangegeven om in het onderwijs 'centres of excellence' te onderscheiden, zoals die ook het onderzoek zichtbaar zijn. Aangezien er geen internationale ranglijsten bestaan van excellentie in het onderwijs is gezocht naar indicatoren voor de aanwezigheid van excellentie. Daarom geven de tabellen 17 en 18 weer hoe de excellente en de onvoldoende scores bij de onderwijsvisitaties over de instellingen verdeeld zijn.
Naast excellent onderwijs is er ook veel onderwijs van goede of voldoende kwaliteit. In figuur 23 en 24 is dat te zien, maar er is van afgezien om daarvan een verdeling over de instellingen te presenteren, omdat dat voor het zoeken naar 'centres of excellence' minder relevant is.
20. **Vraag:** Hoe is de hoge instroom in het hoger onderwijs in Finland en de Verenigde Staten te verklaren? 27
- Antwoord:** in figuur 10 wordt een rekenindicator weergegeven, die in de OECD-statistieken gebruikt wordt als benadering van de deelname aan het hoger onderwijs. Deze indicator berust niet op een cohortbenadering, waarbij per geboortjaar geteld zou moeten worden welk deel van de bevolking instroomt in het hoger onderwijs. Mogelijke redenen voor een te hoge score in deze statistiek zijn dubbelstellingen (bijvoorbeeld als achtereenvolgende instroom op twee niveau's tweemaal geteld wordt), en instroom van veel oudere studenten. Ook spelen stelselverschillen een rol. Zo worden in de VS de community colleges tot het hoger onderwijs gerekend.
21. **Vraag:** Hoe denkt u over de trade-off bij het feit dat opleidingsrendement naar verwachting positief beïnvloed wordt door goede studiebegeleiding en goede docenten, terwijl aan de andere kant een zwaarder opleidingsniveau ten koste zal gaan van het rendement? Bij welke verhouding wordt het 'optimum' bereikt, gezien ook ervaringen in het verleden en in het buitenland? 28 29
- Antwoord:** Het rendement van een opleiding is het resultaat van de zwaarte van de opleiding én van de inspanningen van de instelling (inrichting van de studie en studiebegeleiding, kwaliteit van docenten en faciliteiten) én die van de student (vooropleiding, motivatie, inzet en tijdsbesteding). Dit complexe geheel betreft het onderwijsproces en is derhalve het terrein van de onderwijsinstelling. Ik kan daarom geen uitspraak doen over het optimum.
De inspanningen van de instellingen worden gevolgd via de visitaties; die van de student in de jaarlijkse Studentenmonitor, waarvan de laatste versie (Studentenmonitor 2003) onlangs aan de Tweede Kamer is aangeboden.
22. **Vraag:** Hoe wordt de studieduur precies gemeten, gezien de conclusie dat de gemiddelde studieduur in de gezondheidssector minder dan vier jaar is? Worden vakanties en dergelijke niet meegeteld? 33
- Antwoord:** De studieduur is de tijdperiode tussen het moment van inschrijving en het moment van het behalen van het diploma uitgedrukt in maanden. Vakanties en andere afwezigheid worden hierin meegeteld. Figuur 16 gaat over het hbo, figuur 17

over het wo. In het hbo is de gemiddelde studieduur in de sector gezondheid 46 maanden (bijna 4 jaar), in het wo is dit 77 maanden (bijna 6,5 jaar).

23. **Vraag:** Hoe wordt kwaliteit nu precies gemeten? Vergt het nu juist niet nader onderzoek om te bepalen wat goede kwaliteitsindicatoren zijn? 43

Antwoord: De kwaliteit van het hoger onderwijs wordt beoordeeld en bewaakt met een stelsel van visitaties. Visitatiecommissies beoordelen de kwaliteit van het onderwijs en de faciliteiten bij elke opleiding op grond van een aantal inhoudelijke en organisatorische criteria. Elke opleiding is tot nu toe eens in de 5 à 7 jaar gevisiteerd. De rapporten van de visitatiecommissies zijn openbaar. Als gevolg van het in 2003 ingevoerde accreditatiestelsel wordt in de toekomst elke opleiding telkens voor zes jaar geaccrediteerd op grond van een recente kwaliteitsbeoordeling. Met de methodiek van de visitaties heeft het hoger onderwijs sinds de invoering van dit stelsel (eind jaren tachtig) veel ervaring opgedaan, en dit systeem van kwaliteitsbeoordeling blijft zich verder ontwikkelen. De ervaringen worden ook internationaal uitgewisseld.

Nader onderzoek is wel gewenst naar het gebruik van de uitkomsten van de visitaties voor andere doelen dan de kwaliteitsborging, zoals voor studiekeuze-informatie (bijvoorbeeld in de Keuzegids Hoger Onderwijs) of beleidsinformatie (bijvoorbeeld in het HOOP en "Kennis in Kaart").

24. **Vraag:** In de loop van de jaren '90 is er een dip opgetreden in het aantal wo-studenten. Hoe is deze dip te verklaren, mede in het licht van de omstandigheid dat in het hbo geen sprake was van een trendbreuk? 47

Antwoord: De oorzaken van de dip in de instroom in het wo in het midden van de jaren negentig zijn in opdracht van de toenmalige minister Ritzen onderzocht. De belangrijkste oorzaak was dat studenten onder invloed van het beleid (verkortingen en verlaging van de basisbeurs, verhoging van het collegegeld, invoering van de prestatiebeurs) hun studie hadden uitgesteld, of veiliger keuzen maakten (hbo in plaats van wo). Dit uitstel was geen afstel, en dit verklaart mede, dat later in de jaren negentig het aantal studenten wo weer toenam. De belangrijkste reden voor de grote stijging in het hbo na 1990 ligt in de keus van havisten voor het hbo. In 1990 koos slechts 45% van de havo-gediplomeerden aansluitend voor het hbo maar in 2004 is dat gestegen tot 80%.

25. **Vraag:** Hoe verhoudt de ontwikkeling van de studentenaantallen zich tot de verwachte vraag op de arbeidsmarkt? 51 52

Antwoord: De verwachte ontwikkeling van de studentenaantallen en de verwachte vraag worden tegen elkaar afgewogen in het 'arbeidsmarktperspectief'. De verwachte vraag van de arbeidsmarkt is slechts met grote onzekerheid te ramen. Bovendien kan de spanning tussen vraag en aanbod sterk verschillen van sector tot sector. Dus als er in het totaal geen probleem lijkt te zijn, is dat er mogelijk wel in delen van de arbeidsmarkt voor hoger opgeleiden. In tabel 1 en 2 wordt een genuanceerd beeld gegeven van het perspectief van de afgestudeerde. Bij een goed perspectief is er een relatief tekort aan arbeidskrachten in die richting, en als het perspectief slecht is, dan is er weinig vraag in relatie tot het aanbod.

26. **Vraag:** Hoe verhouden de Nederlandse rijksbijdragen en collegegelden per wo-/hbo-student zich tot de rijksbijdragen en collegegelden in andere landen? 53 54

Antwoord: volgens Education at a Glance (editie 2004) lagen de instellingsuitgaven per student (exclusief onderzoek) in 2001 in Nederland, België, VK en Zweden ongeveer op \$ 8.500. In Frankrijk en Duitsland lagen de uitgaven per student 10 –

15% lager, in Denemarken en Australië 15-30% hoger. In de VS waren de uitgaven veel hoger (\$20.000 per student).

De verdeling van deze uitgaven over publieke bronnen (rijksbijdrage) en private bronnen (voornamelijk collegegeld) verschilt aanzienlijk. In Nederland is het private aandeel hoger dan elders op het Europese vasteland: Nederland 22%, België 16%, Frankrijk 14%, Duitsland 9%, Denemarken 2%, Zweden 12%. In de overzeese landen is het private aandeel belangrijk hoger: VK 29%, Australië 49%, VS 66%.

27. **Vraag:** Waar is de eindbeoordeling zeer goed tot zeer slecht op gebaseerd? 63 64

Antwoord: De prognose van het perspectief op de arbeidsmarkt voor afgestudeerden is afkomstig van de Researchinstituut Onderwijs Arbeidsmarkt (ROA) verbonden aan de Universiteit Maastricht. Deze is gepubliceerd in "De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2008". Het is gebaseerd op ramingen van de uitbreidingsvraag en vervangingsvraag tegenover de raming van de instroom op de arbeidsmarkt van gediplomeerde schoolverlaters.

28. **Vraag:** Op welke termijn zal met de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU) en de HBO-Raad verder overlegd worden over de validiteit van de hbo-indicator voor externe gerichtheid en ontwikkeling van een passende indicator voor het wo? Tot welk resultaat moet dit leiden? 66

Antwoord: dit overleg zal binnen enkele maanden plaatsvinden. Het overleg kan er toe leiden, dat in een volgende editie van "Kennis in Kaart" aangepaste indicatoren voor de externe gerichtheid worden opgenomen.

29. **Vraag:** Hoe zijn de hoge percentages onvoldoendes op deelaspecten bij hogescholen te verklaren? 94

Antwoord: visitatiecommissies in het hbo blijken vaker in het wo een onvoldoende oordeel te geven bij deelaspecten. Een empirisch onderbouwde reden daarvoor is niet aan te geven. De visitatiestelsels van wo en hbo zijn wat dit betreft niet met elkaar te vergelijken.